

การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ของชาวปกากะญอ: กรณีศึกษาหมู่บ้านขุนแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอ จอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ นี้มีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาการผลิตของเกษตรกรภายใต้การเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรกรรมจากการผลิตเชิงยังชีพสู่การผลิตพืชเชิงพาณิชย์ 2) เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตตามเงื่อนไขทางกายภาพ แรงงาน และ ทุน การศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล โดยใช้กรอบแนวคิด 4 แนวคิดคือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขและข้อจำกัดในการใช้ที่ดินบนที่สูง 2) แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรบนที่สูงไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ 3) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการผลิตบนที่สูง 4) การปรับตัวของเกษตรกรเมื่อเข้าสู่การผลิตเชิงพาณิชย์

จากการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตของเกษตรกรภายใต้การเปลี่ยนแปลงสังคมเกษตรกรรมสู่การผลิตพืชเชิงพาณิชย์นั้น ชาวปกากะญอตามลักษณะดั้งเดิมนั้นเป็นการเพาะปลูกข้าวเพื่อการบริโภคเป็นหลักมีการปลูกพืชผักอย่างอื่นบ้างผสมไปในไร่ข้าว เช่น มัน เผือก ถั่ว งา และแดง ซึ่งเป็นการผลิตเพื่อเก็บไว้บริโภคแทบทั้งสิ้น และรูปแบบการใช้ที่ดินมักจะเป็นการทำไร่หมุนเวียน ที่มีการปล่อยให้ดินได้พักตัวตามธรรมชาติ มีกฎเกณฑ์การใช้ที่ดินของหมู่บ้าน แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตและวิถีการผลิตเดิมของชาวปกากะญอได้เปลี่ยนไปเนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น นโยบายการใช้ประโยชน์จากที่ดินป่าไม้ของรัฐมีความเข้มงวดมากขึ้น การขยายพื้นที่ทำกินยากลำบากมากขึ้น ทำให้ชาวปกากะญอต้องหาทางออกเพื่อความอยู่รอด โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนให้ชาวปกากะญอผลิตพืชเพื่อขายเป็นเงินมากขึ้น จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตและการดำรงชีวิตของ ชาวปกากะญอจากการทำไร่หมุนเวียนซึ่งเป็นการหมุนเวียนพื้นที่เพาะปลูกมาเป็นการผลิตในพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด

จากการศึกษาพบว่า การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตพืชเชิงพาณิชย์มีอยู่ 5 รูปแบบคือ

1) รูปแบบการผลิตแบบการหมุนเวียนพื้นที่และหมุนเวียนพืชเพาะปลูก การปรับเปลี่ยนในการผลิตของรูปแบบนี้ปัจจัยทางด้านที่ดินมีการถือครองที่ดินมากกว่า 2 แปลงขึ้นไป สภาพทางกายภาพนั้นพบว่าใช้ที่ดินที่มีความชันค่อนข้างน้อยไปจนถึงความชันค่อนข้างมาก โดยใช้แรงงานในครัวเรือน 3-4 คน กลุ่มครัวเรือนที่ผลิตรูปแบบนี้ส่วนมากได้แก่ ครัวเรือนที่มีรายได้มาก และครัวเรือนที่มีรายได้ปานกลาง

2) รูปแบบการผลิตแบบการไม่หมุนพื้นที่แต่หมุนเวียนพืชเพาะปลูก รูปแบบนี้ใช้มากที่สุดและส่วนมากจะเป็นครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายได้มากและรายได้ปานกลาง มีลักษณะทางกายภาพค่อนข้างราบ

3) รูปแบบการผลิตแบบการหมุนเวียนพื้นที่แต่ไม่หมุนเวียนพืชเพาะปลูก รูปแบบนี้พบน้อยที่สุดจาก ส่วนมากจะพบในแปลงที่มีพื้นที่ค่อนข้างชัน รูปแบบนี้ครัวเรือนจะมีพื้นที่จำนวนมากพอที่จะพักดินได้ ส่วนในด้านการใช้แรงงานและทุน มีความแตกต่างค่อนข้างน้อย

4) รูปแบบการผลิตแบบการไม่หมุนพื้นที่และไม่หมุนเวียนพืชเพาะปลูก พบในครัวเรือนมีจำนวนหรือพื้นที่จำกัด และความเหมาะสมในการปลูกพืชหรือปัจจัยทางด้านอื่นไม่ว่าจะเป็นทุน หรือแรงงาน สภาพพื้นที่การผลิตนี้มีพื้นที่ค่อนข้างชัน และมีการถือครองจำนวนที่ดินไม่มาก รูปแบบนี้ที่พบในครัวเรือนที่มีรายได้ปานกลางและรายได้น้อย

5) รูปแบบการผลิตแบบผสมผสาน พบมากในเกษตรกรที่มีรายได้น้อย เนื่องจากปัจจัยด้านที่ดิน ทุน และแรงงาน มีอยู่อย่างจำกัด จึงไม่มีรูปแบบที่ตายตัวในการผลิต เพราะในแต่ละปีมีปัจจัยด้านต่างๆ ไม่แน่นอน จึงไม่สามารถกำหนดรูปแบบที่ทำการเพาะปลูกได้ อย่างไรก็ตามยังพบในกลุ่มครัวเรือนดังอย่างที่มีรายได้มาก 1 ราย ซึ่งมีที่ดินถึงมาก และกระจายในพื้นที่ค่อนข้างราบจึงสามารถใช้ปัจจัยเหล่านี้ผลิตในรูปแบบที่มีความหลากหลายได้

Adaptation of Commercial Agricultural Production of the Pga K'nyua: A Case Study of Khun Pae Village, Ban Pae Sub-district, Chom Thong District, Chiang Mai Province had two objectives. The first one is to study the changes of production mode of villagers from subsistence agriculture to commercial agriculture. Second is to study the changes of production pattern according to physical condition, labour and capital. Quantitative and qualitative research method has been used in this study based on four conceptual frameworks. These included 1) condition and limitation of land use in highland areas; 2) transition of highland agriculture to commercial agriculture production; 3) highland production patterns; and 4) adaptation of farmers when they entered commercial agriculture.

From the study, it was found that traditional mode of cultivation of Pga K'nyua was mainly rice planting, together with some vegetables planting in rice field such as sweet potato, taros, beans, sesame and cucumber, which all aimed primarily for household consumption. Land use pattern was rotational farming which left soil fallow naturally. There were also community's rules on how to use land. Today, tradition and mode of production of Pga K'nyua has been changed. This was due to increasing number of population, stricter state's forestry and land use policy which make it more difficult to expand cultivated lands. This subsequently caused Pga K'nyua people to adjust themselves in order to survive. They were promoted cash-crops by both government and non-governmental organizations. This changed Pga K'nyua mode of production from rotational farming to confined farming which restricted them to certain area of farming.

Consequently from the study, it was found that there were five different patterns of commercial production.

1) Pattern of rotating both plot of land and crops: this pattern required more than two plots of land. Physical condition of land use ranged from low slope to high slope areas. Household labour were 3-4 persons. Practicing such pattern were largely high and medium income families.

2) Pattern that not rotating plot of land but rotating only crops: this pattern has largely been practiced in community. Majority are farmers that have high and medium income. Physical land use condition is rather flat.

3) Pattern that rotating plot of land, but not rotating crops: such pattern was very rare. They were found in high slope areas. Families practiced such pattern had enough plot of land which could be left fallow. In regards to labours and capital, there was little different.

4) Pattern that neither rotating plot of land nor crops: these were found in families that had limited and unsuitable land for crop planting including other factors such as capital or labour. The area used for production was very steep and number of land occupied was very small. Such pattern was found in medium and low income families.

5) Mixed pattern: this was largely found in low income farmers due to limitation in terms of cultivated land, capital and labours. Production pattern has therefore not fixed as it depends on other involving factors for cultivation. However this pattern is still to be found from one family that had high income, enough capital and possessed large flat land. Due to all the necessities factor it had. Therefore this mixed pattern can be found on this kind of household as well.